

Algamas on uuring „Epidemioloogiline ja geneetiline tõendus tervishoiutöötajate suitsetamiskäitumise ja nikotiinisõltuvuse kohta”

Kersti Pärna¹, Sulev Kõks²

Tervishoiutöötajate suitsetamiskäitumise ja nikotiinisõltuvuse kohta andmete saamiseks Eesti arstide hulgas on plaanitud käesoleva aasta sügisel läbi viia epidemioloogiline uuring, mille eesmärk on lisaks suitsetamiskäitumise väljaselgitamisele leida, kas eelnimetatud kahjuliku harjumuse kujunemisel on geneetiline eelsoodumus. Praeguse kirjutise eesmärk on arste üles kutsuda selles üle-eestilises teadusuuringus aktiivselt osalema.

Suitsetamine on üks peamisi tervisehädade põhjuseid maailmas, mistõttu on oluline teada suitsetamiskäitumist ja geneetiliste tegurite osa selles. Arenenud riikides on arstide hulgas suitsetamine viimastel kümnenditel vähenenud ja selle levimus on väiksem kui kogurahvastikus, kuid Ida-Euroopa riikides on suitsetamislevimus suhteliselt suur. Erinevused arstide ja riigi kogurahvastiku suitsetamisharjumustes viitavad vajadusele välja selgitada arstide suitsetamislevimus Eestis. Eestis on arstide suitsetamist uuritud aastatel 1977, 1982 ja 2002. Et hilisemad üle-eestilised andmed arstide tubakatarbimise kohta puuduvad, siis pole teada, kas suitsetamislevimus meie arstide seas on praeguseks suurenenud või vähenenud, kas see on suurem või väiksem kui kogurahvastikus. Sellele küsimusele võimaldab uuring vastata.

Uuringu teine eesmärk on leida suitsetamisharjumust mõjutavaid genee ja nende abil hinnata suitsetamise mõju haigestumisele. Kirjan-

duse andmetel on teada, et teatud geenide variandid muudavad inimese vastuvõtlikumaks nikotiini toime suhtes ning seetõttu on suitsetamisest raskem loobuda. Oma uuringus tahame selgitada neid geenides esinevaid variante, mis on seotud suitsetamisharjumuse püsimise ja suitsetamisest loobumisega. Uuringu esimeses järgus uurime eri nikotiinireseptorite variatsioone, teises aga uusi variatsioone kogu inimese genoomis. Geneetiliste andmete analüüs võib tulevikus aidata kaasa suitsetamisest loobumise parema taktika väljatöötamisele.

Uuring keskendub suitsetamise epidemioloogiale (suitsetamise alustamise vanus, nikotiinisõltuvus, suitsetamise intensiivsus, suitsetamisest loobumine, rahvastiku panusrisk suitsetamisega seotud haiguste tekkes) ning suitsetamiskäitumise ja nikotiinisõltuvuse geneetikale (fenotüübi-genotüübi seosed, geeni-geeni interaktsioonid).

Uuringu ülesehitus

Uuringusse valitud arstide andmed on saadud tervishoiutöötajate registrist ning kodused aadressid nende andmete ühendamisel rahvastikuregistriga. Seda on tehtud Andmekaitse Inspeksiooni nõudeid rangelt järgides. Uuringu osalemine on anonüümne. Kogutud andmeid ei edastata kolmandatele isikutele, samuti ei kuulu need muutmata kujul avaldamisele. Rahvastikuregistrist saadud isikuandmeid kasutatakse küsimustike ning DNA-proovi katsutite saamiseks, vastuste põhjal tekkiva andmestikuga isikuandmeid ei seota.

Uuringu osalejale

Uuringu osalemine on vabatahtlik, kuid loodame Teie tõhusale koostööle. Teile saadetakse postiga küsimustik suitsetamiskäitumise kohta ja kaks katsutit koos juhendiga DNA-proovide kogumiseks. Palume Teil täita küsimustik, koguda DNA-proov ning tagastada need lisatud tagastusümbrikus esimesel võimalusel. Küsimustikule vastamist ja DNA-proovi kogumist käsitletakse nõusolekuna uuringu osalemiseks ning saadavate andmete analüüsimiseks ja edaspidiseks kasutamiseks. Kui Te loobute DNA-proovi kogumisest, saatke meile kindlasti tagasi täidetud küsimustik. Kui Te ei soovi uuringu osaleda, siis saatke sellekohane teade e-aadressil suitsetamisuuring@ut.ee või tagastage täitmata küsimustik tagastusümbrikuga. Kuna uuringu õnnestumiseks on vajalik võimalikult paljude arstide osavõtt, saadetakse mittevastanutele küsimustike ja DNA-proovi katsutite postitamisele järgneva nelja nädala pärast meeldetuletuskiri ning veel nelja nädala pärast kogu komplekt uuesti.

Tartu Ülikooli tervishoiu instituudi ning bio- ja siirdemeditiini instituudi teadlased on uuringu põhjalikult ette valmistanud, kuid selle õnnestumisele annavad suurima panuse arstid, kes on nõus uuringu osalema. Et uuring oleks usaldusväärne ja esinduslik, on Teie osalemine äärmiselt oluline olenemata Teie suitsetamise staatusest.

kersti.parna@ut.ee

¹ TÜ tervishoiu instituut,
² TÜ bio- ja siirdemeditiini instituut